

ПРИКАЗИ И БИЉЕШКЕ

М. Ростовцев, ИСТОРИЈА СТАРОГА СВИЈЕТА

(Матица српска, Суботица 1974.)

Књига „Историја старогa свијета“ први пут је објављена у Берлину 1924. године на руском језику. Изврстан зналац руског језика и класичар по струци Ј. Д. Даф превео је на енглески језик, те је штампана у Оксфорду 1926. год. у два тома. Из ове књиге, изоставивши први дио посвећен Историји, Елијас Бикерман, професор на Колумбија универзитету у Њујорку, приредио је двије књиге под насловом „Грчка и Рим“. Ова публикација, преведена од стране Милице Михајловић и Наде Ђурчије — Продановић на српскохрватски језик, предмет је овог приказа.

М. Ј. Ростовцев, аутор наведеног дјела, познати је познавалац антике, који је „доминирао историјским и археолошким студијама у првој половини XX вијека“. Он је своја интересовања усмјерио на многе области античке историје, културе, умјетности и религије, али у првом реду економике и социјалне организације хеленистичког и римског свијета.

Ростовцев је у изузетној мјери у своја историјска изучавања, поред литерарних и других писаних извора који су нам се сачували из антике, извора на тврдом материјалу у виду разних натписа, на новцу итд. и текстова сачуваних на папирусним свицима, у првом реду у пијеску Египта, укључивао интерпретације археолошких података. Управо та способност, по ријечима хеленисте Виктора Мартена, да „историјски интерпретира археолошки материјал чини да Ростовцеву нема равна.“ Сам Ро-

стовцев је истицао у једној својој књизи, да је археолошки споменик скелет, али да је задатак историчара да оживи умрле, да њихов костур одјене мишићима и да постигне да крв проради у жилама и тијелима древних градова.

Ростовцеву је у већини слушајева ово оживљавање пошло за руком али се зато, с друге стране, у теоријском погледу показала као неадекватна његова модернизација античких прилика, посебно друштвено-економских категорија и услова привређивања. Он је отворено писао да није марксиста и ова модернизаторска тенденција у тумачењу старе историје управо резултира из тог његовог става. Ростовцев по ријечима Фануле Папозоглу „није схватио битну разлику између једног друштва заснованог на робовском раду и модерног друштва у коме радник продаје своју радну снагу. Он не само да говори о капитализму, буржоазији и пролетаријату у антици, већ говори и о тадашњим пролетерским револуцијама! Но, без обзира на ову крупну ману, егзактан и објективан поступак који је Ростовцев примјењивао у свом историографском раду и без његове воље довео је до научног резултата који и совјетски марксисти зову „мајсторском синтезом“.

Дјело „Историја старогa свијета“ од Ростовцева и поред неопходних измена и допуна које је извршио редактор Бикерман, нарочито с обзиром на публикације аутора које су се појавиле касније, задржало је физиономију

коју му је аутор дао још 1924. године у руском издању. Он је тада у предговору написао да то није ни уџбеник ни приручник о историји старог вијека, већ да представља његов покушај да кратко и сажето саопшти сопствене погледе на развитак античког свијета. У том погледу, наглашава Ровстовцев, да му није био основни циљ да изложи чињенице из историје старог вијека већ да истакне њихове главне карактеристике, да покаже њихову узјамну повезаност, да их објасни и да на темељу њих да историју развоја античког свијета. Избегавајући при томе, као и обично, категоричне судове, Ровстовцев указује да је све то зависно од степена нашег научног сазнања, и према томе, много шта може у његовој књизи бити хипотетично, али исто тако изражава и његове личне погледе на важније проблеме старе историје. Он њен задатак види у разјашњавању прошлости човјечанства као и у реконструкцији живота људи у читавој његовој многобројности и развоју од најстаријих времена до нашега доба.

Ровстовцева „Историја старог свијета“ представља циклус предавања из античке историје која је аутор држао студентима прве године Универзитета у Висконсину и у нешто измијењеном облику студентима друге године Јелског Универзитета. Она не упућује на античке изворе (Ровстовцев изворе наводи само у случајевима у којима му се чинило да је то неопходно), као ни на дјела модерних научника. У том погледу може неко рећи да је његова књига застарјела. Не, ово дјело није застарјело већ задржава своју специфичну вриједност и значај. О новијим открићима читаоци се могу упознати у главнијим цртама из књига наших и страних аутора.

Залагањем Издавачког предузећа Матице српске имамо и ово дјело на српскохрватском језику. Својим комплексним и продубљеним излагањем оно ће у много чему задовољити велико интересовање наших савременика за античке теме.

Смајо Чекић

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП „ЖИВОТ И ДЕЛО МИХАИЛА ИДВОРСКОГ ПУПИНА“

Под покровитељством председника Републике СФРЈ друга Тита у Новом Саду је 4. 5, и 6 октобра одржан симпозијум на горњу тему а 7. октобра 1979. године у Идвору, родном мјесту Пупиново, одржана је велика народна свечаност. Симпозијуму су присуствовали истакнути научни и политички радници Војводине, као и чланови југословенског одбора за обиљежавање 125-годишњице рођења Михаила Пупина. Симпозијуму су такође били присутни у име Колумбија универзитета у Њујорку на коме је Пупин радио, Пупинов ученик и сарадник Исидор Раби, добитник Нобелове награде за физику, председник Академије наука у Њујорку Сидни Боровиц, као и шеф Пупинове Катедре са Колумбија универзитета и познати физичар Чијен Шијен Ву.

У раду скупа узело је учешће 49 учесника са 46 реферата и са-

општења из Југославије, Сједињених држава Америке, Канаде, Демократске Републике Немачке и Совјетског Савеза. Неколико реферата поднијели су амерички научници југословенског поријекла и Југословени који тамо привремено бораве и раде.

Научни скуп је радио у заједничкој сједници и у двије секције: а) Значај научног рада Михаила И. Пупина за развој науке и технике, б) Однос Пупина према збивањима на тлу Југославије и у исељеништву. У првој секцији прочитано је 15 реферата, али нас овдје интересује рад друге секције. У другој секцији прочитано је 28 реферата, двојица реферата били су спријечени да учествују у раду секције, а једно саопштење је накнадно поднијето. Поднесени реферати могу се груписати у три цјелине. А) Реферати који се односе на економске, социјалне, политичке и друге прилике у Вој-